

KRONIKA

Zgodnie z uchwałą Walnego Zgromadzenia P. T. G., które odbyło się w Krakowie 1952 r. następny Zjazd Naukowy Towarzystwa zorganizowano w Lublinie.

Liczny udział uczestników zjazdu spowodowany był interesującymi tematami konferencji naukowej oraz kursokonferencją terenową zapoznającą uczestników z ciekawymi glebami województwa lubelskiego.

Zjazd odbył się we wrześniu 1953 r. w salach lubelskiego Uniwersytetu im. Marii Curie Skłodowskiej.

Oddział lubelski P. T. G. dołożył wszelkich starań, aby Zjazd odbył się na możliwie wysokim poziomie naukowym w zakresie projektowanej tematyki.

Gospodarz Zjazdu Rektor Prof. dr B. Dobrzański, po przywitaniu licznie zgromadzonych uczestników Zjazdu, zarówno członków jak i gości, poprosił na przewodniczącego obrad Zjazdu prezesa P. T. G. prof. dra M. Górskiego, wręczając mu tom Annales UMCS, wydany przez pracowników Zakładu Gleboznawstwa Uniwersytetu MCS specjalnie dla uczczenia Zjazdu odbywającego się w Lublinie.

Prezydium Zjazdu stanowili przewodniczący wszystkich Oddziałów PTG. Na sekretarzy poproszono mgr A. Myszkównę i mgr J. Wondrausch.

W części referatowej Zjazdu, która trwała przez dwa dni, pod przewodnictwem prof. dr A. Musierowicza, wygłoszono cały szereg referatów. W pierwszym dniu zostały wygłoszone referaty na tematy regionalne:

1. Geneza gleb na utworach lessowych Lubelszczyzny — prof. dr J. Tomaszewski.
2. Rzeźba i budowa geologiczna Wyżyny Lubelskiej — prof. dr A. Malicki.
3. Rędziny Lubelszczyzny — prof. dr B. Dobrzański.

W drugim dniu wygłoszono następujące referaty:

4. Erozja i jej zwalczanie na ziemiach Lubelszczyzny — prof. dr S. Ziemiński.
5. Opracowanie projektu systematyki gleb polskich — dr M. Strzemski.

Dyskusję nad referatami prof. Malickiego i prof. Ziemnickiego odłożono do kursokonferencji terenowej. Przystąpiono natomiast do dyskusji nad trzema pozostałymi referatami: prof. J. Tomaszewskiego — o utworach lessowych, prof. B. Dobrzańskiego — o rędzinach i dr M. Strzemskiego — o projekcie systematyki gleb Polski.

W dyskusji nad pierwszym referatem podkreślono słuszność podziału utworów pyłowych na lessy właściwe i glinki lessowate. Podkreślono konieczność pewnej precyzji w terminologii. Sprecyzowanie definicji lessu można by osiągnąć przez identyfikację lessu metodami petrograficznymi. Zwracano uwagę również na nieuzasadnioną dowolność gleboznawców w stosowaniu terminologii.

Przy ustalaniu pochodzenia lessów proponowano przyjąć metodę geologiczną opartą na kryteriach zoologiczno-paleontologicznych.

Co się tyczy koncepcji procesu brunatnienia jak i bielcowania gleb, to wypowiedziano się za koniecznością podbudowania ich gruntownymi badaniami. Nie zgadzano się z teorią prof. Tomaszewskiego o powstawaniu bielicy, w której czynnikiem decydującym ma być proces anaerobowy i mikroklimat, a nie uwzględnia ona dominującego działania roślin wyższych oraz takich mikroorganizmów jak bakterie śluzowe. Również nie zgadzano się z teorią, uznającą gleby brunatne jako gleby pierwotne powstałe w wyniku wyłącznego działania mikroorganizmów.

Termin mikroklimat proponowano zamienić na ustalony termin przez prof. Terlikowskiego „klimat glebowy“.

W dyskusji nad referatem dr M. Strzemskiego zastanawiano się nad procesami w glebach brunatnych i zróżnicowaniu tych ostatnich na górskie i nizinne. Następnie chodziło o sprecyzowanie pojęcia gleby bielcowej i kwaśnej.

Propozycje dr Strzemskiego co do typologii rędzin są trudne do przyjęcia; niejasne wydaje się określenie rędzin brunatnych, bielico-rędzin oraz borowin. Zbyt pobieżnie potraktowano gleby czerwone.

W klasyfikacji dr Strzemskiego pryncypialność procesu glebotwórczego zaznaczona jest tylko przy pewnych typach gleb; konieczne są badania wszechstronne.

W obu referatach widoczne są pewne sprzeczności z kierunkiem biologicznym, co wymaga przedyskutowania w Komisji Klasyfikacji, Nomenklatury i Kartografii Gleb P. T. G.

W odpowiedzi prof. Tomaszewski wyjaśnił, że zbyt krótki czas na wygłoszenie referatu nie pozwolił mu na wyczerpujące omówienie genezy lessów, a ograniczony czas dyskusji nie pozwala na przytoczenie obfitego materiału dowodowego, jaki posiada na poparcie swych hipotez.

Dr M. Strzemski w odpowiedzi wyjaśnił, że do rędzin brunatnych zalicza gleby ulegające już zakwaszeniu, a leżące na rumoszu triasowym.

Wyłączenie bielico-rędzin z grupy rędzin, a przyłączenie do gleb bielico-wych uważa za niesłuszne, gdyż rumosż wapienny zalega bardzo płytko, co dla rolnictwa jest cechą ważną.

Co się tyczy gleb czerwonych typu nielaterytowego to referent uważał, że nagromadzenie żelaza nie zależy od zawartości tego składnika w samej skale. W laterytach przeważa wietrzenie typu tlenkowego, a w glebach brunatnych przeważa powstawanie glinokrzemianów i pigmentacji przez żelazo.

Po ukończeniu dyskusji prof. M. Górski zaproponował przekazanie całości poruszonych spraw do rozpatrzenia na posiedzeniu Zarządu Głównego z udziałem przewodniczących Oddziałów.

Poza tym w zakres tematyki Zjazdu wchodziło ujednoczenie metod analiz glebowych. Zaprojektowane w programie prac P. T. G. zagadnienia ustalenia metod wykonywania analiz glebowych uważa Zjazd P. T. G. za bardzo pilne i niecierpiące zwłoki. Tylko metodami ujednoczonymi można porównywać wyniki analiz wykonanych w różnych ośrodkach badawczych; umożliwiłoby to szybsze w wielu przypadkach wyciąganie wniosków dla celów praktyki rolniczej i leśnej.

Ze względu na brak czasu postanowiono z 10 zgłoszonych referatów na temat metodyki wygłosić tylko 6, które jako najbardziej pilne chciano przedyskutować.

Referaty te mają charakter wstępnych uwag dla podjęcia prac na szerszą skalę w Komisjach Roboczych.

Wygłoszone zostały następujące referaty:

1. Ustalenie metod pobierania próbek glebowych —
prof. B. Dobrzański.
2. Ujednoczenie metod oznaczania składu mechanicznego gleb —
prof. L. Staniewicz.
3. Uzupełnienia do klasyfikacji gleb leśnych —
prof. T. Włoczewski.
4. Opracowanie znakowania do map glebowych —
mgr Fr. Kuźnicki.
5. Ustalenie kryteriów podmokłości gleb —
mgr Z. Olszewski.
6. Znormalizowanie aparatury dla niektórych metod analizy
glebowej —
mgr Cz. Świącicki.

W dyskusji nad pierwszym referatem zastanawiano się nad wymiarami cylindrów metalowych do pobierania próbek glebowych w układzie naturalnym w celu oznaczenia fizycznych własności gleb. Wielu z dysku-tantów wypowiadało się za mniejszymi wymiarami cylindrów (100 ml)

ze względów oszczędnościowych i również dlatego, że w innych krajach obowiązują cylindry o tych rozmiarach.

Główny referent wychodził ze słusznego stanowiska, że objętość 250 ml pobranej gleby mniej zniekształci próbkę, a przez to oznaczenie fizycznych własności gleby będzie bliższe prawdy. Wypowiedziano się za sprawdzeniem obu propozycji przez niektóre Zakłady Gleboznawcze, a wyniki rozpatrzy odpowiednia komisja robocza. Postanowiono do czasu przeprowadzenia badań stosować obydwaj wymiary cylindrów.

Następnie omawiano sprawę znormalizowania skrzynek monolitowych. Rozwiązanie sprawy pozostawiono komisji roboczej.

W sprawie pobierania próbek dla celów analizy chemicznej, kilku dyskutantów wypowiadało się za próbką indywidualną, jeśli chodzi o badanie dynamiki gleby w profilu glebowym. Zaś w celach nawozowych wypowiadano się za pobieraniem próbki mieszanej.

Sprawę ostatecznego ustalenia sposobów pobierania próbek glebowych pozostawiono do opracowania i rozstrzygnięcia przez komisje robocze, a następnie do zatwierdzenia przez Główną Kom. Klasyf. Nomenkl. i Kart. Gleb.

Z kolei zastanawiano się nad ujednoczeniem sposobów oznaczania składu mechanicznego gleby. Stosowanie różnych metod przy wykonywaniu analizy mechanicznej daje wyniki nieporównywalne. Już samo przygotowanie próbki do analizy a następnie używanie różnej aparatury jest przyczyną niezgodności wyników otrzymywanych przez poszczególne Zakłady Gleboznawcze. Konieczność opracowania metody, z ustaleniem odpowiedniej aparatury, jest sprawą bardzo pilną zarówno dla celów praktyki jak i nauki.

W dyskusji nad uzupełnieniami do klasyfikacji gleb leśnych omawiano szereg uwag, które dotyczyły między innymi sprawy typu gleb o niewykształconym profilu glebowym.

Postanowiono w sprawie gleb brunatnych i darniowo-bielicowych wprowadzić rozgraniczenie na zasadzie efektu pewnych czynników mikrobiologicznych. Również postanowiono utrzymać termin gleb „skryto-bielicowych“. Zaproponowano wprowadzić dla określenia stopnia zbiełicowania wartość V (stopień nasycenia kationami o charakterze zasadowym).

Również zwrócono uwagę na braki w określaniu gleb typu bagiennego. Podkreślano ważność czynnika hydrologicznego w glebach leśnych.

Zaproponowano rozszerzenie Podkomisji Gleb Leśnych przez zaproszenie prof. J. Chodzickiego i prof. L. Dreszera oraz przedstawicieli Polskiego Naukowego Tow. Leśnego — dr T. Trampiera i dr L. Mroczkiewicza.

W dyskusji nad trzema ostatnimi referatami tj. 1) w sprawie znakowania gleb na mapach, 2) ustalenia kryteriów podmokłości i 3) znormali-

zowania aparatury dla poszczególnych metod analiz glebowych — wypowiedziano się za koniecznością realizowania prac w poszczególnych Komisjach.

Po referatach i interesującej dyskusji odbyło się Doroczne Walne Zgromadzenie, na którym uczestnicy wysłuchali sprawozdań z prac Zarządu Głównego, z działalności Komisji Kl. Nom. i Kart. Gleb., z działalności Komisji Słownictwa Gleboznawczego, następnie sprawozdań przedstawicieli poszczególnych Oddziałów P. T. G. oraz sprawozdania Komisji Rewizyjnej.

W sprawozdaniu Zarządu prezes wyliczył najważniejsze prace wykonane w czasie ostatniego roku: odbyto 11 posiedzeń Zarządu, 3 posiedzenia referatowe, zorganizowane przez Sekcję Referatową. Wydano 2-gi tom Roczników Gleboznawczych i przygotowano do druku 3-ci tom. Załatwiono 302 pozycje korespondencji. Opracowano memoriał i wysłano do Polskiej Akademii Nauk w sprawie utworzenia Komitetu Gleboznawczego przy PAN. Zredagowano odpowiedź prof. Jabukowowi na jego krytykę mapy gleb Polski w skali 1:1 000 000. Wydano drukiem komunikaty nr 13 i 14. W okresie sprawozdawczym przyjęto 41 członków. Towarzystwo liczy obecnie 396 członków.

Sprawozdanie z prac Komisji Kl. Nomen. i Kart. Gleb. złożył przewodniczący tej Komisji prof. dr A. Musierowicz. Odbyto 2 posiedzenia Komisji Głównej, 3 posiedzenia Kom. Roboczej dla opracowania znakowania na mapach, 1 posiedzenie Kom. Klasyf. Gleb Leśnych, 10 posiedzeń Komisji Słownictwa Gleboznawczego.

Opracowano projekt znakowania gleb dla Komitetu Gospodarki Wodnej przy PAN.

Wydano 3-cie wydanie wykazów gleb do map w skali 1:300 000, i 1 : 100 000 oraz podział materiału glebowego na frakcje i grupy mechaniczne.

W projekcie najbliższych prac Kom. Klasyf. Nomen. i Kart. Gleb należy uwzględnić zagadnienie gleb bagiennych, gleb piaszczystych, gleb brunatnych górskich i nizinnych, rędzin i gleb czerwonych. Następnie należy zająć się zagadnieniem próchnicy w różnych typach gleb, mikroelementami i nawozami granulowanymi. Przeanalizowanie tych tematów powinno być dokonane we wszystkich Oddziałach P.T.G.

Sprawozdanie Komisji Słownictwa Gleboznawczego zawierało wytypowane 1200 haseł, które rozklasyfikowano według najważniejszych działów gleboznawstwa.

Sprawozdania z działalności Oddziałów P.T.G. składali przewodniczący Oddziałów, podając ilość wygłoszonych referatów, zorganizowanych wybieżek gleboznawczo-dydaktycznych itp.

Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej Walne Zgromadzenie przyjęło bez zastrzeżeń.

W dyskusji nad sprawozdaniami omawiano sprawę małego zainteresowania się rozwojem gleboznawstwa przez inne resorty. Podkreślano również brak zainteresowania w utworzeniu katedr gleboznawczych przy Wyższych Uczelniach typu przyrodniczego. Omawiano sprawę braku etatów gleboznawczych w różnych resortach rolniczych.

W wolnych wnioskach Walne Zgromadzenie uchwaliło podwyższenie składek członkowskich do 25 zł rocznie, zachowując przy tym niższe składki (10 zł) dla młodzieży studiującej.

Redakcja Roczników Gleboznawczych podała do wiadomości, że Towarzystwo poczyni starania, aby Roczniki Gleboznawcze ukazywały się w okresach kwartalnych a conajmniej półrocznych.

Po zakończeniu obrad odbyła się dwudniowa kursokonferencja terenowa, na której uczestnicy Zjazdu mieli możliwość poznania ciekawych gleb, szczególnie wytworzonych z lessów oraz metod walki z erozją wodną na terenie Ziemi Lubelszczyzny.

Następne Doroczne Walne Zgromadzenie uchwalono zwołać do Wrocławia.

Z e s p r a w b i e ż ą c y c h P.T.G.

W związku z utworzeniem Komitetu Nauk Rolniczych przy Polskiej Akademii Nauk, powołana została Komisja Gleboznawcza i Chemii Rolnej, w skład której weszła większość członków Komisji Klasyfikacji, Nomenklatury i Kartografii Gleb P.T.G., a mianowicie: prof. S. Bac, dr N. Balicka, mgr E. Barański, prof. H. Birecka, prof. K. Boratyński, dr. A. Byczkowski, prof. B. Dobrzański, dr J. Gołębiowska, prof. M. Górski, dr S. Kowaliński, prof. M. Koter, dr L. Królikowski, prof. B. Kuryłowicz, mgr F. Kuźnicki, prof. M. Kwinichidze, prof. Z. Lityński, prof. Fr. Majewski, prof. A. Maksimow, dr J. Mitosek, prof. A. Musierowicz, prof. T. Skawina, dr K. Starzyński, dr M. Strzemski, prof. B. Świętochowski, prof. J. Tokarski, prof. J. Tomaszewski, prof. H. Ugła, prof. T. Włoczewski, prof. Wondrausch.

Do Prezydium Komisji wybrano na przewodniczącego prof. A. Musierowicza, na zastępcę przewodniczącego prof. B. Dobrzańskiego, na sekretarza dr L. Królikowskiego, na zastępcę sekretarza mgr Fr. Kuźnickiego.

Na pierwszym organizacyjnym posiedzeniu Komisji ustalono stosunek Komisji do Polskiego Tow. Gleboznawczego. Towarzystwo nadal prowadzi będzie wszystkie agendy i wydawnictwa tak jak było dotychczas. Komisja Gleboznawcza stanowić będzie pewnego rodzaju Radę Naukową Towarzystwa.

dr L. K.